

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»

THE BULLETIN

OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN

PUBLISHED SINCE 1944

5 (411)

SEPTEMBER – OCTOBER 2024

ALMATY, NAS RK

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н=2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н=2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2024

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансеит Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2024

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarın (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2024

ПЕДАГОГИКА – ПЕДАГОГИКА – PEDAGOGY

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

ISSN 1991-3494

Volume 5. Number 411 (2024), 5–19

<https://doi.org/10.32014/2024.2518-1467.822>

FTAMP 20.00.00

E.T. Adylbekova, N.F. Sarsenbieva, K.M. Kulzhataeva, 2024.
South Kazakhstan State Pedagogical University, Shymkent, Kazakhstan.
E-mail: adylbekova_elvir@mail.ru

WAYS OF EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF ELECTRONIC RESOURCES IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Adylbekova Elvira Tulepbergenovna – Candidate of Pedagogical Sciences, Acting Associate Professor of the Department of Informatics, O.Zhanibekov South Kazakhstan State Pedagogical University, Shymkent, Kazakhstan, E-mail: adylbekova_elvir@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0003-1471-0137>;

Sarsenbieva Nagima Fayzullayevna – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Informatics, O.Zhanibekov South Kazakhstan State Pedagogical University, Shymkent, Kazakhstan. E-mail: sarsenbieva60@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4296-5607>;

Kulzhataeva Kamila Madikhanovna – Master's degree, lecturer of the Department of Informatics, O. Zhanibekov South Kazakhstan State Pedagogical University, Shymkent, Kazakhstan. aryka@mail.ru, <https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-7523-443X>.

Abstract. Information technologies, including electronic educational resources, are becoming one of the main indicators of education development today. The inclusion of electronic educational resources in the educational process is an attractive moment for students and parents when choosing educational institutions. The use of electronic educational resources opens up great opportunities for the educational process. They not only ensure the effectiveness of the education system, but also affect the development of society as a whole.

Highlighting the problem of forming the readiness of future computer science teachers to create electronic educational resources as a separate research area is associated with strategic directions in the field of digital technologies in our republic, as well as the state of experience in using computers in various activities. Currently, there is a need to prepare future teachers not only for the use of electronic resources, but also for their creation and use in the educational process, the development of a methodology for the introduction of EOR in secondary schools (Sarsenbieva et al., 2021).

Thus, there is a need for scientific and methodological support for future teachers to create ER, but at the same time, the content of the development of EOR in the

theory and methodology of teaching computer science is insufficiently presented, the developed methodological recommendations are of a general nature. Therefore, the relevance of the study is due to the need to create a methodology for preparing future computer science teachers to create an EOR. The urgency of this problem and the search for ways to overcome the contradictions that have arisen led to the choice of the topic of our study.

Our research is devoted to an urgent problem of our time - the establishment of the basic rules for the formation of future teachers' readiness for the development and use of electronic educational resources in school classes. The need for research was associated with increased state requirements for the training of highly qualified personnel who are able to use information technology to solve professional problems. Higher education institutions play an important role in the training of specialists who work freely with these technologies.

Key words: Electronic educational resource, information technology, training, future teachers of computer science, educational process.

Э.Т. Адылбекова, Н.Ф. Сарсенбиева, К.М. Кулжатаева, 2024.

Ө. Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Шымкент, Қазақстан.
E-mail: adylbekova_elvir@mail.ru

ЭЛЕКТРОНДЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ОҚУ ҮДЕРІСІНЕ ТИІМДІ ЕНГІЗУ ЖОЛДАРЫ

Адылбекова Эльвира Тулепбергеновна – педагогика ғылымдарының кандидаты, Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университетінің Информатика кафедрасының доценті, Шымкент, Қазақстан. E-mail: adylbekova_elvir@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0003-1471-0137>;

Сарсенбиева Нагима Файзуллаевна – экономика ғылымдарының кандидаты, Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университетінің Информатика кафедрасының доценті, Шымкент, Қазақстан. E-mail: sarsenbieva60@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4296-5607>;

Кулжатаева Камила Мадыхановна – магистр, Ө. Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университетінің Информатика кафедрасының магистр-оқытушысы, Шымкент, Қазақстан, aryka@mail.ru, <https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-7523-443X>.

Аннотация. Ақпараттық технологиялар, оның ішінде электрондық білім беру ресурстары бүгінгі таңда білім беруді дамытудың негізгі көрсеткіштерінің біріне айналуда. Электрондық білім беру ресурстарының оқу процесіне қосылуы оқушылар мен ата-аналар оқу орындарын таңдайтын тартымды сәт болып табылады. Электрондық білім беру ресурстарын пайдалану оқу процесінің үлкен мүмкіндіктерін ашады. Олар білім беру жүйесінің тиімділігін қамтамасыз етіп қана қоймай, жалпы қоғамның дамуына да әсер етеді.

Болашақ информатика мұғалімдерінің электронды білім беру ресурстарын құруға дайындығын зерттеудің жеке бағыты ретінде қалыптастыру мәселесін бөлу біздің республикамыздағы сандық технологиялар саласындағы

стратегиялық бағыттармен де, компьютерлерді әр түрлі іс-әрекетте қолдану тәжірибесінің жағдайымен де байланысты. Қазіргі уақытта болашақ мұғалімді электрондық ресурстарды пайдалануға ғана емес, сонымен қатар оқу процесінде құру мен қолдануға, жалпы білім беретін мектептерде ЭББР енгізу әдістемесін әзірлеуге дайындауды жүзеге асыру қажеттілігі туындады (Сарсенбиева и др., 2021).

Осылайша, ЭР құру бойынша болашақ мұғалімдерді ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету қажеттілігі туындайды, бірақ сонымен бірге информатиканы оқыту теориясы мен әдістемесінде ЭББР әзірлеудің мазмұны жеткіліксіз ұсынылған, әзірленген әдістемелік ұсынымдар жалпы сипатқа ие. Сондықтан, зерттеудің өзектілігі болашақ информатика мұғалімдерін ЭББР құруға даярлау әдістемесін құру қажеттілігімен байланысты. Бұл мәселенің өзектілігі және туындаған қайшылықтарды жеңудің жолдарын іздеу біздің зерттеуіміздің тақырыбын таңдауға әкелді.

Біздің зерттеуіміз қазіргі заманның өзекті мәселесіне – болашақ мұғалімдердің мектептегі сабақтарда электрондық білім беру ресурстарын әзірлеуге және пайдалануға дайындығын қалыптастырудың негізгі ережелерін негіздеуге арналған. Зерттеу жүргізу қажеттілігі кәсіби міндеттерді шешу үшін ақпараттық технологияларды қолдана алатын жоғары білікті кадрларды даярлауға мемлекеттің талаптарының артуымен байланысты болды. Осы технологиялармен еркін жұмыс істей алатын мамандарды даярлауда жоғары оқу орындары маңызды рөл атқарады.

Түйін сөздер: Электрондық білім беру ресурсы, ақпараттық технологиялар, даярлау, болашақ информатика мұғалімдері, оқу үдерісі.

Э.Т. Адылбекова, Н.Ф. Сарсенбиева, К.М. Кулжатаева, 2024.

Южно-Казахстанский педагогический университет имени О. Жанибекова,
Шымкент, Казахстан.

E-mail: adylbekova_elvir@mail.ru

СПОСОБЫ ЭФФЕКТИВНОГО ВНЕДРЕНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ РЕСУРСОВ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС

Адылбекова Эльвира Тулепбергеновна – кандидат педагогических наук, доцент кафедры Информатики Южно-Казахстанского педагогического университета имени О. Жанибекова, Шымкент, Казахстан, E-mail: adylbekova_elvir@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0003-1471-0137>;

Сарсенбиева Нагима Файзуллаевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры Информатики Южно-Казахстанского педагогического университета имени О. Жанибекова, Шымкент, Казахстан, E-mail: sarsenbieva60@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4296-5607>;

Кулжатаева Камила Мадыхановна – магистр кафедры Информатики Южно-Казахстанского педагогического университета имени О. Жанибекова, Шымкент, Казахстан, aryka@mail.ru, <https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-7523-443X>.

Аннотация. Информационные технологии, в том числе электронные образовательные ресурсы, сегодня становятся одним из основных показателей развития образования. Включение электронных образовательных ресурсов в образовательный процесс является привлекательным моментом для учащихся и родителей при выборе учебных заведений. Использование электронных образовательных ресурсов открывает большие возможности для учебного процесса. Они не только обеспечивают эффективность системы образования, но и влияют на развитие общества в целом.

Выделение проблемы формирования готовности будущих учителей информатики к созданию электронных образовательных ресурсов в качестве отдельного направления исследований связано со стратегическими направлениями в области цифровых технологий в нашей республике, а также состоянием опыта использования компьютеров в различные виды деятельности. В настоящее время существует необходимость подготовки будущего учителя не только к использованию электронных ресурсов, но и к их созданию и использованию в образовательном процессе, разработка методики внедрения ЭООР в общеобразовательных школах (Сарсенбиева и др., 2021).

Таким образом, возникает необходимость научно-методического обеспечения будущих учителей по созданию ЭР, но при этом содержание разработки ЭООР в теории и методике обучения информатике недостаточно представлено, разработанные методические рекомендации носят общий характер. Поэтому актуальность исследования обусловлена необходимостью создания методики подготовки будущих учителей информатики к созданию ЭООР. Актуальность данной проблемы и поиск путей преодоления возникших противоречий привели к выбору темы нашего исследования.

Наше исследование посвящено актуальной проблеме современности – установлению основных правил формирования готовности будущих учителей к разработке и использованию электронных образовательных ресурсов на школьных занятиях. Необходимость проведения исследований была связана с повышением требований государства к подготовке высококвалифицированных кадров, умеющих использовать информационные технологии для решения профессиональных задач. Важную роль в подготовке специалистов, свободно работающих с этими технологиями, играют высшие учебные заведения.

Ключевые слова: электронный образовательный ресурс, информационные технологии, подготовка, будущие учителя информатики, учебный процесс

Кіріспе. Бүгінгі таңда жалпы білім беру мекемелері жаңа типтегі мұғалімдерден жалпы адамзаттық құндылықтардың тасымалдаушыларын, ал жас ұрпақтардан адамгершілік пен гуманизмді қалыптастыру факторын талап етеді. Болашақ ұрпақ ақпараттық технологиялардың мүмкіндіктерін өз мақсаттары үшін пайдалана отырып, көп мәдениетті ортада өмір сүре және білім алу қабілеттерін дамытуға қабілетті болуы керек. Жаңа ұрпақты қалыптастыруда негізгі рөл мұғалімге беріледі. Мұғалімдер оқушылардың

жеке тұлғасын толыққанды қалыптастыру үшін жағдай жасап қана қоймай, жас ұрпақты қазіргі өмірге тәрбиелеуі керек, сонымен қатар өздері де жоғары кәсіби маман, педагогикалық шеберлікке ие болуы керек. Өлемнің түрлі елдерінің жүйелерін зерделеу нәтижелері Үздік мұғалімдер жұмыс істейтін мектептерде мектеп жоғары нәтижелерге қол жеткізетінін көрсетті.

Ал кәсіби дайындығы әлсіз белсенді мұғалімдер жұмыс істемейтін мектептерде мектеп қызметінің сапасы көңіл көншітпейді. Мұның бәрі қазіргі заманғы мектеп мұғалімінің рөлін арттыру қажет екенін көрсетеді. Мемлекет тарапынан да, жұртшылық тарапынан да қолдау қажет. Мұғалім алдын-ала жұмыс істеуі керек, тәрбие мен оқытумен айналысуы керек, ол болашаққа жұмыс істеуі керек, жақын және алыс болашақты көруі керек. Бұл міндеттер мұғалімді даярлауға жаңа талаптар қояды. Әрине, қазіргі қоғамның сапалы жаңа жағдайына қол жеткізу жоғары оқу орындарында педагогикалық кадрларды даярлауды қажет етеді. Мұғалімді даярлау міндеттері халықаралық және ұлттық деңгейдегі қабылданған құжаттармен ХХІ ғасырдың жаңа сын-қатерлерімен күрделене түседі.

Бүгінде цифрлық технологиялар қоғамдық өмірдің барлық салаларында қолданылады. Олардың көмегімен құжаттаманы жүргізу, көрсетілген қызметтер үшін ақы төлеу жүзеге асырылады, электрондық поштаны жіберу және деректер банктерімен байланыс қамтамасыз етіледі. Сандық технологиялар кең ауқымды міндеттерді орындау үшін қолданылады. Мұның бәрі оқытудың маңызды нәтижелері және сәтті кәсіби қызметтің шарты ақпараттық құзыреттілік болып табылады деп айтуға негіз береді.

Заманауи ойлау стилі бар адам ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдана отырып, ақпаратты ала, өңдей және қолдана білуі керек, яғни, ақпараттық технология туралы түсінікке ие болуы керек, сандық ресурстардың көмегімен ақпарат алмасу мүмкіндігі болуы керек. Демек, қабылданған құжаттар ақпараттық технологияның мүмкіндіктерін кеңінен қолдануды көздейді. Азаматтар ақпараттық технологиямен жұмыс істеу дағдыларына ие болуы керек. Бұл үшін білім беру мекемелерінде ақпараттық технологиялар зерттеу пәні болуы керек. Бұл мәселеде ақпараттық білім беру ортасын құруға үлкен мән беріледі, оның бір бөлігі электрондық білім беру ресурстары болып табылады.

Алайда, қоғамдағы және білім беру саласындағы жаңа сын-қатерлер, жаһандану жағдайында информатика мұғалімдерін жаңа цифрлық технологияларға, оның ішінде электрондық білім беру ресурстарын құруға кешенді даярлауды талап етеді.

Міндет қою. Болашақ педагогтарды дайындауда электрондық білім беру ресурстарын модельдеу және оқу процесіне енгізу үшін алдымызға мынадай міндеттерді қарастыруды жөн көрдік:

1. Болашақ информатика мұғалімдерін электрондық білім беру ресурстарын модельдеу және қолдану практикасының жай-күйін зерттеу.

2. Электрондық білім беру ресурстарын модельдеудің теориялық негіздері

мен Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінің қазіргі жағдайын талдау.

3. Электрондық білім беру ресурстарын құру технологиясын және болашақ информатика мұғалімдерін электрондық білім беру ресурстарын құруға даярлау әдістемесінің мақсатты, мазмұнды, белсенді және бағалау компоненттерін жасау.

4. Электрондық білім беру ресурстарын Participate электрондық білім беру ресурстардың жиынтығын құрайтын онлайн сервисінде әзірлеу және оның тиімділігін көрсету.

Әдебиеттерге шолу. Электрондық білім беру ресурстарының теориясын зерттеу олардың мәнін, оқу үрдісіндегі орны мен функцияларын анықтауға мүмкіндік береді. Электронды білім беру ресурстары туралы әдебиеттерді шолуда олардың құрылымын зерттеу үлкен қызығушылық тудырады. Электрондық білім беру ресурстары қандай компоненттерден тұратынын және зерттеушілер қандай элементтерді ұсынатынын білу біз үшін пайдалы (Балганова и др, 2024).

Қазіргі уақытта оқу процесінде электрондық білім беру ресурстарын құру және пайдалану мәселелері бойынша көптеген жұмыстар жарияланды (Zholaushievna и др., 2022), (Kadirbayeva и др., 2022). Зерттеу жұмыстары өте көп болғанымен электрондық білім беру ресурстарының анықтамасы келтірілген нақты тұжырымдама жоқ деп айтуға болады. Осыған байланысты зерттеуші-ғалымдардың еңбектерін бірнеше топқа бөліп қарастырдық.

Зерттеушілердің бірінші тобы Л. Х. Зайнутдинова, Г. А. Краснова, А.В. Осин (Осин, 2007) және т. б. электронды білім беру ресурсы – жоғарыда айтылғандай, көбейту үшін электронды құрылғылар қолданылатын оқу материалдары деп санайды. Мұнда авторлар оқу материалдарының түрлерін білдіреді - бұл оқу видеофильмдері, дыбыстық жазбалар, электрондық оқу құралдары мен электрондық оқулықтар.

Екінші бір топ зерттеушілер (С. Г. Григорьев, В. В. Гриншкун, Е. В. Чернобай және т. б.) оқу процесінің барлық буындарында ақпараттық-коммуникативтік технология құралдарының дидактикалық мүмкіндіктерін іске асыруды қамтамасыз ететін, тиісті пән бойынша жүйеленген материалды қамтитын білім беру электрондық басылымы ретінде ЭББР мағынасын кеңірек түсінуге бейім: танымдық міндет қою, оқу материалының мазмұнын ұсыну, оқушылардың білім, білік және дағдыларды меңгеруі бойынша шығармашылық және белсенді қызметті қамтамасыз ету. жеке тапсырмаларды орындау бойынша іс-әрекеттерді ұйымдастыру, кері байланыс, оқушылардың іс-әрекетін бақылау, одан әрі оқу қызметіне дайындықты ұйымдастыру.

Үшінші авторлар ЭББР мағынасын оқу құралы ретінде түсінуді ұсынады. «Электронды білім беру ресурстары – Д. В. Чернилевский атап өткендей, бұл белгілі бір пәндік саланы көрсететін, оны зерттеу технологиясы белгілі бір дәрежеде жүзеге асырылатын, оқу іс-әрекетінің әртүрлі түрлерін жүзеге асыру үшін жағдайлар жасалған оқу мақсатындағы бағдарламалық құралдар».

Шамамен бірдей мағынада орыс зерттеушісі О.Н.Белая ЭББР мағынасын қолдануды ұсынады. Оның пікірінше, ЭББР-бұл компьютерлік ақпараттық технологияларды қолдана отырып жасалған оқыту құралдары.

Ж. Карбозова, электронды білім беру ресурстары деп оқушылардың осы саладағы білімі, дағдылары және дағдыларды шығармашылық және белсенді игеруін қамтамасыз ететін, белгілі бір пән саласының жүйелендірілген материалы бар оқу мақсатындағы бағдарламалық құралдар деп айтады (Toleuzhan и др., 2023).

Соңғы жылдары электронды білім беру ресурстарын білім беру мен оқытудың кешенді тәсілін көрсететін және мазмұнның негізгі элементтерін де, оқу пәндері арасындағы өзара байланысты да оқшаулауға мүмкіндік беретін педагогикалық құрал ретінде ұсынуға тырысады.

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының жетекші ғалымдары (Г.Қ. Нұрғалиева, А.И. Тәжіғұлова, Е. В. Артықбаева және т. б.) ЭББР электрондық оқытудың материалдандырылған негізін электрондық білім беру ортасы шеңберінде құрайтынын дәлелдеді.

Электрондық білім беру ресурстары, ең алдымен, мұғалімнің сабақтағы уақытын үнемдеу, оқушылардың оқу мотивациясын арттыру үшін қажет. Электрондық білім беру ресурсы аудио және видео материалдар ретінде пайдаланылады, бірақ мультимедиялық технологиялар негізінен оқу материалын виртуалды түрде ұсынуға мүмкіндік береді. Электрондық білім беру ресурстарының құрылымын зерттеу үшін В.В. Гриншкун, Г. В. Ившина, Г. А. Краснова және басқалардың жұмыстары талданды (Ившина, 2008, Краснова, 2001). Зерттеушілер электрондық оқыту құралдарының компоненттерін анықтайды. Жұмыстарды талдаудан көріп отырғанымыздай, зерттеушілер ЭББР компоненттерінің әртүрлі санын ұсынады. Сонымен бірге, біздің ойымызша, З.М. Филатованың ұсынысы біздің зерттеуімізге анағұрлым қолайлы (Филатова, 2011). Біз ұсынылған блоктар Г.В.Ившина мен М.И.Беляев, И.В.Морозованың шығармаларында ұсынылған тиісті элементтермен толтырылуы керек деп санаймыз. Бұл, біздің ойымызша, материалдардың толықтығы мен сапасын қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, технологиялық компоненттер мен ақпараттық құралдар ЭББР барлық блоктарында пайда болуы керек (Балганова и др, 2024).

Жоғарыда қарастырылғандай, электрондық білім беру ресурстары: электрондық құрылғылардың көмегімен шығарылатын оқу материалдары; оқу материалының мазмұны мен оқу қызметін ұйымдастыру технологиясы бар электрондық басылым; пәндік саласы мен оқу технологиясы бар бағдарламалық құралдар; оқу материалын зерделеуге кешенді көзқарасты көрсететін педагогикалық құрал ретінде сипатталады.

Ғалымдардың электронды білім беру ресурстарының мәнін түсінудегі айырмашылығы, біздің ойымызша, олардың түрлерінің айырмашылығына байланысты. ЭББР мәні мен мүмкіндіктерін талдауда ЭББР иерархияларын оқу сабақтарын қолдауға арналған оқу, аудио және видео материалдардан

бастап, пәндердің мазмұнын, ақпараттық, техникалық, бағдарламалық және ұйымдастырушылық қамтамасыз етуді, қосымша зерттеуге арналған әртүрлі коллекцияларды, әртүрлі жобалау, зерттеу және басқа жұмыстарды қамтитын жаппай байқауға болады, электронды басылымдар мен ЭОӘК-ке дейін байқауға болады. Сондықтан ЭББР мағынасын білім көзі және оқыту құралы ретінде түсіну керек. Бұл оқу процесінің құрылымындағы электрондық білім беру ресурсының орнын анықтайды.

Материалдар мен әдістер. Ғылыми-әдістемелік әдебиеттерге, электрондық білім беру ресурстарын әзірлеудің талаптары мен технологиясын білім беруде пайдаланудың психологиялық, педагогикалық және әдістемелік бағыттарына талдау жасау. Электрондық білім беру ресурстарын құру теориясы мен технологиясын анықтау. Мазмұнды талдауға дәстүрлі әдістер қолданылады.

Соңғы уақытта білім беру саласында орын алған бірқатар өзгерістер, ұстаздар қауымына үнемі жаңашылдықтың жаршысы болуы қажеттігін айқындап тұрғандай. Коронавирустық инфекция бірқатар саланы басқа қырынан жұмыс жасауға баулып, өзіндік өзгерістерге ұшырауына әсер етті. Білім беру саласы да, бұрын-соңды болмаған қашықтықтан оқыту реформасын пайдаланып, оқушыларға сабақ беруін жалғастырды.

Карантин талаптарын сақтау мақсатында, халық денсаулығы алғашқы орындарға қойылып, қашықтықтан оқытуға ел көлемінде білек сыбана кірісіп кетті. Жалпы, қашықтықтан оқыту ең алдымен оқушылардың өзіндік жұмысының жетілуіне әсер етеді. Балалар тек мұғалімге сенім артып қоймай, жекелей түрде, саналы білім алуға талпынып, ізденушілік, зерттеушілік дағдылары қалыптасады. Жан-жақты білім алуға тырысып, әлемде болып жатқан өзгерістерден сырт қалмай, ақпаратты өз қажеттілігіне қарай пайдалануды үйренеді.

Олай болса, жаһандану жағдайында жоғары білім сапасын жетілдіру, кәсіби дағдыларды қалыптастыру – болашақ мұғалімдерді оқытуды оңтайлы ұйымдастыруды талап етеді. Сонымен қатар, мектепте жүргізілетін әдістемелік қызметтің маңызды шарты – мұғалімдердің әр оқушыны шығармашылық ізденіс пен зерттеуге ынталандыратын педагогикалық шеберлік деңгейіне көтерілуіне ықпал ету.

Осыған сәйкес, жоғары педагогикалық оқу орындарындағы инновациялық оқыту болашақ мұғалімдердің шығармашылық қабілеттерін дамыту мүмкіндіктерін анықтауға, өзін-өзі бақылауға, түзету мен жетілдіруге бағытталуы шарт.

Зерттеу нәтижелері мен талқылау. Біз Participate электрондық білім беру ресурстардың жиынтығын құрайтын платформада информатика пәнінен ЭББР-ның эксперименттік моделін жасадық. Participate білім беру платформасы мұғалімдердің кәсіби дамуына арналған көптеген тегін курстарды ұсынады. Сонымен қатар, Participate-ті білім беру ресурстарының жинақтары үшін ақысыз қызмет ретінде пайдалануға болады (1-сурет).

Сізге осындай коллекциялар үшін шексіз орын беріледі және толығымен

тегін. Сіз өз коллекцияларыңызды өзіңіз жасай аласыз немесе әріптестеріңізді сізбен бірге коллекция жасауға шақыра аласыз. Participate веб-сайтында жасаған коллекцияларыңызды құпия сақтауға немесе оларды басқа пайдаланушылармен бөлісуге болады. Көріп отырғаныңыздай, коллекциялар құру мүмкіндігін мұғалім әріптестерімен алмасу үшін немесе оқушылар үшін білім беру ресурстарын құру алаңы ретінде пайдалана алады.

Біз информатика пәні бойынша электрондық білім беру ресурстарын (ЭББР) жасау үшін Participate платформасын қолдандық. Бұл платформада LearningApps.org, Core, Nearpod, Lumio, Edpuzzle, Udoba секілді әртүрлі қосымшаларда интерактивті тапсырмалар дайындалған. Сонымен қатар, Macromedia Flash ортасында дидактикалық тапсырмалар жасалды. Барлық жасалған сандық ресурстар Participate платформасында пайдаланушыларға қолжетімді түрде жинақталған (2-сурет).

Бұл ресурстарда ақпарат интерактивті әдіспен беріледі. Алғашқы бетте ЭББР-ның тізімі көрсетіледі, ал әртүрлі онлайн-платформаларда жасалған материалдарға гиперсілтемелер орналастырылған. Мұнда оқушылар интерактивті жаттығулар мен дидактикалық ойындарды оңай жасай алады. Ресурста 7-8-сынып оқушыларына арналған интерактивті тапсырмалар, теориялық материалдар, видеоматериалдар және мысалдармен танысу мүмкіндігі де қарастырылған (3-сурет).

Сонымен қатар, мұғалім мен оқушының практикалық жұмыстарды орындау барысындағы бірлескен әрекеттері интерактивті диалог түрінде жүзеге асады, нәтижелер қорытындыланады. Информатика пәнінің оқу материалдары мультимедиялық сипатқа ие: иллюстрациялар, анимациялар, дыбыстар және бейнематериалдар да қамтылған (4-сурет). Олар **Macromedia Flash** ортасында жасалған.

Liveworksheets онлайн сервисінде жасалған жұмыс парағы 5-суретте көрсетілген, бұл жүйенің информатика сабағына көптеген артықшылықтары бар. Ең маңыздысы – тапсырмаларды онлайн бақылау мүмкіндігі.

Сонымен қатар, **Nearpod** платформасында да тапсырмалар дайындалды. Nearpod – оқыту материалдарын жасап, оларды оқушыларға көрсетуге, сондай-ақ олардың жұмыс нәтижелерін нақты уақыт режимінде бақылауға мүмкіндік беретін инновациялық интерактивті платформа. Бұл платформаны пайдалану үшін оқушылар сабаққа бетпе-бет түрде қатысу қажет емес, олар әлемнің кез келген нүктесінен қатыса алады. Жұмыс үшін тек интернетке және гаджетке (планшет, компьютер, ноутбук немесе смартфон) қолжетімділік қажет (6-сурет).

Бұл бағдарламалық өнім «Информатика» пәнінің мазмұнына сәйкес құрастырылған. Сабақ (дәріс) оқу материалын қызықты әрі икемді нысанда .

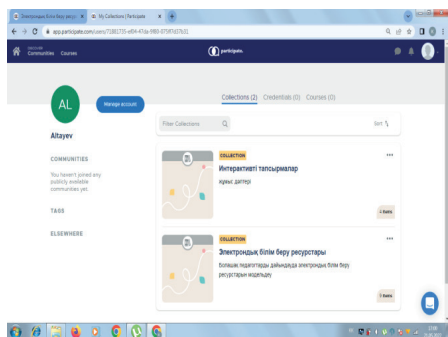
Ол беттер жиынтығынан тұрады және оқушы келесі бетке көшеді және сәйкестендіруге, сөйлем құрастыруға арналған тапсырмаларды орындайды.

Wizer.me интерактивті онлайн тапсырмаларды құру конструкторында дайындалған ЭББР ұсынамыз 7-сурет.

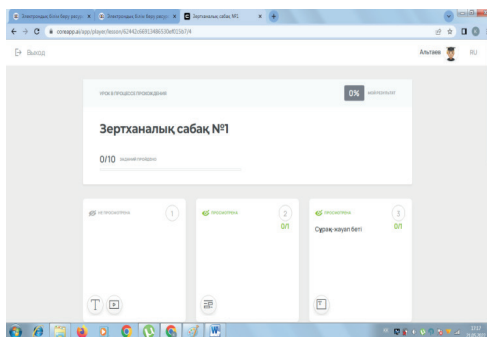
Келесі қосымша **Lumio** онлайн платформасында жасалған. Lumio - да сіз

сабақтар, интерактивті жаттығулар, дидактикалық ойындар, викториналар (командалық және жеке), виртуалды манипуляторлар, графикалық ұымдас-тырушылар және бейне іс-шаралар жасай аласыз (8-сурет).

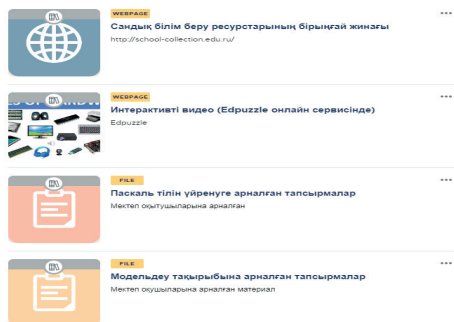
CORE онлайн платформасында жасалған зертханалық сабақтың тапсырмалары дайындалды. CORE (Construct Online Resources for Education) — онлайн білім беру саласындағы технологиялық стартап-білім беру материалдарын құрастырудың және пайдаланушыларға арналған жеке ұсынымдар әзірлеудің талдамалық жүйесі бар білімді тексерудің орталықсыздандырылған онлайн — платформасы болып табылады.

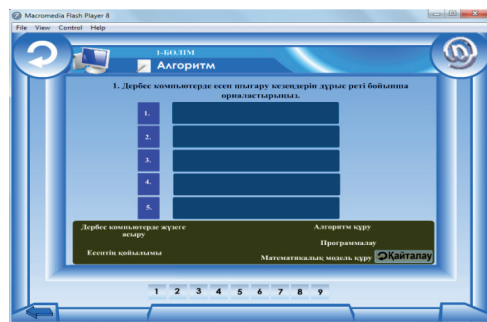
1-сурет. Сервистің бастапқы терезесі

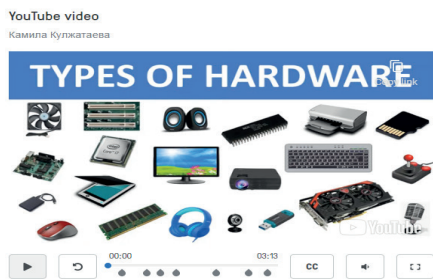
2-сурет. ЭББ ресурстардың тізімі

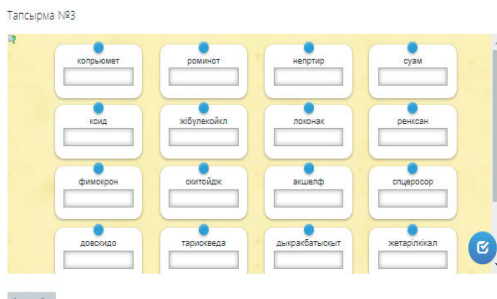
3-сурет. Сервиске кірістірілген интерактивті тапсырмалар тізімі

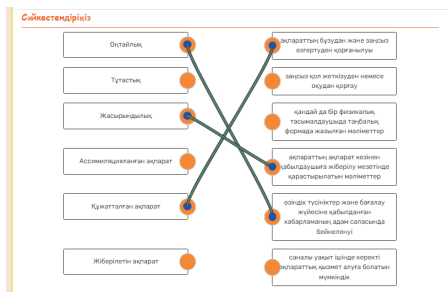
4-сурет. Macromedia flash ортасында жасалған тапсырма

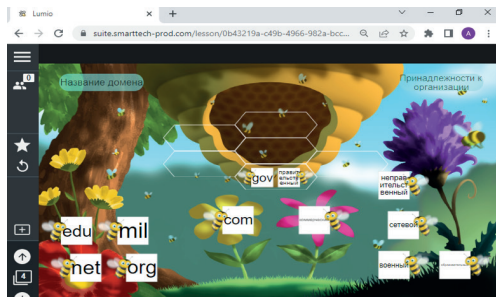
5-сурет. Интерактивті видеоға кірістірілген тапсырма

6-сурет. Eduzzle сервисіндегі интерактивті видео

7-сурет. Зертханалық тапсырмалар түрі

8-сурет. Тапсырмалар беті

Зерттеу жұмысы №89 IT мектеп-лицейінде жүргізілді. Сауалнама әзірленді (1-кесте). Экспериментке 15 мектеп мұғалімдері, 20 7-8-сынып оқушылары қатысты және сауалнамдан өтті.

Тәжірибелік экспериментте төмендегідей ғылыми әдістер пайдаланылды:

- салыстыру деректерін талдау;
- тестілеу және сауалнама;
- мұғалімдердің ЭББР әзірлеуге дайындығын қалыптастыру;
- оқушыларға әзірленген әдістеменің тиімділігін анықтау.

1-кесте. Мұғалімдер мен оқушыларға арналған сауалнама

<p>Сауалнама мұғалімдерге үшін</p> <p>1. Оқытуда АКТ және ЭББР қолдану рөлін бағалаңыз</p> <p>а) Тақырыпты оқушылар қиналмай меңгереді б) Оқушылардың пәнге қызығушылығы артады в) АКТ және ЭББР қолдану маңызды емес.</p> <p>2. Сіз ЭББР қандай түрлерін білесіз?</p> <p>а) Liveworksheets онлайн сервисі б) Core онлайн платформасы в) Edpuzzle онлайн сервисі</p> <p>3. Сіздің ойыңызша, оқуда ЭББР қолдануда ең маңызды кедергі</p> <p>А) АКТ-ны және ЭББР білмеймін. Б) Компьютер және интернет желісінің болмауы С) Уақыт тапшылығы</p> <p>4. Сіз ЭББР-дің келесі түрлерін жасауға дайынсыз ба?</p> <p>а) Liveworksheets онлайн сервисі б) Core онлайн платформасы в) Edpuzzle онлайн сервисі</p> <p>5. Электронды білім беру ресурстарын құру үшін жағдай жасалған ба?</p> <p>а) жағдай жасалған б) жағдай жасалмаған в) жағдай жасалған. Бірақ мен ЭББР сабақта қолдануды қаламаймын.</p>	<p>Сауалнама оқушылар үшін</p> <p>1. Электронды білім беру ресурстарын қалай түсінесіз?</p> <p>а) электрондық білім беру ресурстары - бұл электронды құрылғылардың көмегімен шығарылатын білім беру материалдары. б) Электронды білім беру ресурстарын білмеймін. в) Компьютер және интернет</p> <p>2. Мұғалімдер сізге сабақта қаншалықты жиі ЭББР пайдаланып тапсырмалар береді?</p> <p>а) әр сабақта қолданамыз б) мүлдем қолданбаймыз в) сирек қолданамыз</p> <p>3. ЭББР сабақта пайдаланған қажет деп ойлайсыз ба?</p> <p>а) қажет деп ойлаймын. Себебі сабақ түсіну жеңіл болады б) қажет емес. Себебі ЭББР қолданбасақ та сабақты түсінемін в) жауап беруге қиналамын.</p> <p>4. Информатика сабағында қолданылатын ЭББР қаншалықты ұнайды?</p> <p>а) сабақты түсіну жеңіл болады б) қажет емес в) сабақ қызықты болады</p>
--	--

Мұғалімдер арасында жүргізілген сауалнама нәтижесінде «Сіз ЭББР білесіз бе?» деген сұраққа барлық респонденттер (100%) оң жауап берді. Олар электрондық білім беру ресурстарына (ЭББР) электронды презентациялар, оқулықтар және интернет-сайттарды жатқызды. Мұғалімдер ЭББР-ның әлеуетін сипаттай отырып, бірқатар маңызды аспектілерді атап өтті: электрондық білім беру ресурстары (ЭББР) оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруға, сондай-ақ меңгерілмеген немесе өткізіп алған материалдарды түсінбеумен байланысты пассивтілікті жоюға көмектеседі; сонымен қатар, олар оқушылардың ынтасын оятып, қабілеттерін сынауға, қызықты мазмұн мен сәйкес тапсырмаларды орындауға мүмкіндік береді; ЭББР арқылы оқуға деген оң көзқарас қалыптасып, материалды меңгеру қарқынын оқушы өзі таңдай алады; тапсырмаларды ұсыну, оларды орындау процесі, нәтижелерді өңдеу және саралау автоматтандырылған түрде жүзеге асырылады. Интерактивтілік пен диалогтық әдістер білім алушыларды оқу процесіне белсенді тартуға, өздік жұмыстарды жандандыруға және ынталандыруға ықпал етеді.

Электронды білім беру ресурстарын (ЭББР) әзірлеу және оларды оқу үдерісіне тиімді енгізу барысында оқытушылар бірқатар кедергілермен бетпе-бет келетіні де атап өтілді. Бұл кедергілердің ішінде ЭББР қолдану тәжірибесінің жеткіліксіздігі, осы ресурстарды әзірлейтін бағдарламалық құралдармен жұмыс істеу дағдыларының болмауы және информатика кабинетіндегі компьютерлердің техникалық мүмкіндіктерінің шектеулігі ерекше орын алады. Мұндай факторлар оқытушылардың білім беру үдерісінде заманауи технологияларды кеңінен қолдануын тежеп, олардың цифрлық ресурстарды құру мен қолдану қабілетіне кері әсер етуі мүмкін.

Осылайша, қазіргі уақытта мұғалімдердің көпшілігі ЭББР-н оқу процесінде құруға және қолдануға дайын емес, бұл олармен мақсатты жұмысты қажет етеді.

Анықтау экспериментінің нәтижелері бойынша алынған мәліметтер электрондық білім беру ресурстарымен толыққанды жұмыс істеу үшін тиісті жағдайлар жасалмаған деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Көптеген мектеп мұғалімдері ЭББР құра және қолдана алмайды. Педагогикалық университеттердегі істердің жай-күйіне келетін болсақ, зерттеу нәтижесі біздің болжамымызды растайды:

1. Болашақ мұғалімдер сабақта ЭББР қолданбайды.
2. Информатика мұғалімдері электронды білім беру ресурстарын құруға дайын ал басқа пән мұғалімдері дайын емес.

Қорыта келе ең бастысы оқушылардың қызығушылығын оятататын, көрнекіліктер көңілден шығатын, тапсырмалар тиянақты топтастырылған болуы шарт деп ойлаймыз. Қашықтан оқыту сол бағытқа басқан тағы бір қадам деп білемін. Жалпы, кез-келген өзгерістің өзіне тән артықшылықтары мен кемшіліктері болады. Біздің елде қашықтан оқыту барысында ғаламтордың қолжетімділігіне және оның жылдамдығына аса мән бергеніміз дұрыс.

Себебі, ең бастысы оқуды жүзеге асыру құралы ғаламтор екені анық. Қашықтықтан оқудың артықшылықтары мен тиімді тұстары өте көп. Ең басты-

сы, карантинде сабақтан қол үзіп қалмай, білім алуды жалғастыра алғанымыздың өзі үлкен қуаныш. Ал, оны бүгінгі таңда одан әрі жетілдіріп, жемісті еңбек етіп жатқандығымыз, жаңашылдықты жақсы қабылдағанымыздың дәлелі. Әрине, болашақта технологиялардың алар орыны ерекше.

Информатика пәнінен білім беру әдістері сан алуан. Осы әдістерді жіктеп көрсетудің мәні зор. Жіктеп көрсетуде, біріншіден: оқушыға берілетін білімнің сапасы артады, екіншіден: оқушымен жүргізілетін жұмыстың дәлдігі артады, үшіншіден: компьютерлік технологияны пайдаланып оқытуда мұғалімнің атқаратын қызметі жеңілдейді. Әрине, оқыту әдістерін таңдап қолдану оны өтілетін материялға байланысты сұрыптап алу ең қиын мәселелердің бірі. Сондықтан оқушыларға берілетін білімнің көлемін сұрыптап алу оқыту әдістерінің іске асырылуын жеңілдетеді. Оқыту әдістерін іске асыруда оларды топтастыру мен жіктеу қажетті мәселелердің бірі болып табылады.

Заманауи технологияларды игеру. Заман дамыған сайын ақпарат өрісі кеңіп, жаңа дүниелер пайда болуда. Бұл әрине, ең алдымен білімді тез игруге, ұтымды пайдалануға және сапаны айқындауға өз септігін тигізеді. Бұрын ғаламтор қолжетімділігі нашар, ал оған байланыс орнататын құрылғылар қатары аз болатын.

Қорытынды. Сонымен болашақ информатика мұғалімдерінің ЭББР әзірлеуге және қолдануға дайындығын қалыптастырудың негізгі ережелерін жасауға байланысты теориялық зерттеулер мен практикалық тәжірибе негізінде келесі жалпы тұжырымдар жасауға болады.

1. Қазіргі заманғы ақпараттық-коммуникациялық технологиялар білім беру процесінің сапасын арттырудың жаңа перспективаларын ашады. Олардың мүмкіндіктерін зерттеу республиканың көптеген ғалым-педагогтарының зерттеу нысанына айналады. Білім берудің мемлекеттік стандарты педагогикалық бағыттағы түлектерден электронды білім беру ресурстарына маңызды орын берілген заманауи білім беру ресурстарын қалай пайдалану керектігін білуді талап етеді. Білім беру процесіне ЭББР ресурстарын енгізу оқушылардың белсенділігінің артуымен, мотивацияның жоғарылауымен және пәнге деген қызығушылықтың артуымен байланысты.

Болашақ информатика мұғалімдерінің дайындық жағдайын талдау бағдарламалық сабақтарда оқыту бағдарламалары, дәрістер мен практикалық сабақтарға арналған презентациялар сирек қолданылатындығын көрсетті.

2. Тәжірибе көрсеткендей, электронды білім беру ресурстарын құрудың әмбебап технологиясы жоқ. Әр автор өзінің жеке тәсілін ұсынады. Зерттеуде біз ЭББР құру технологиясын ұсындық: ЭББР құрылымын жоспарлау; ЭББР блоктарын әзірлеу; Оқу процесіне енгізу. Біздің ойымызша, әдіс-кез-келген әрекетті орындау үшін дайын «рецепт», алгоритм, процедура. Алгоритмді дұрыс сақтау мақсатқа жетуге әкеледі. Болашақ информатика мұғалімдерінің ЭББР құруға дайындығын қалыптастыру әдістемесі, бір жағынан, болашақ мұғалімдер үшін алгоритм, әдістер мен тәсілдерді ұсынады.

3. Болашақ мұғалімдердің электронды білім беру ресурстарын дамытуға дайындығының жоғары деңгейі ЭР әзірлеуге жоғары мотивациясы бар адамдарға тән; оларда ЭББР құруға деген ұмтылыс және оларды информатика бойынша құру қажеттілігі бар; олар информатика пәнін жеткілікті жоғары

деңгейде біледі; ЭББР әзірлеу үшін бағдарламалық қамтамасыз етуді талдауды тез басшылыққа алады; информатика бойынша ЭББР дербес жасай алады; ЭББР әзірлеу мен қолданудағы мұғалімдердің ролін жақсы көрсетеді.

4. Біздің ойымызша, біздің зерттеуіміз ЭББР-ды оқу процесінде дамыту және пайдалану мәселесін толығымен шешпейді. Бұл проблема бойынша зерттеудің перспективалық бағыттары болуы мүмкін:

- басқа пәндер бойынша ЭББР әзірлеу технологиясын құру жолдары;
- онлайн платформалар мүмкіндіктері арқылы ЭББР пайдалануды зерттеу.

5. №89 мектеп-лицейде өткізілген эксперименттік жұмыс болашақ мұғалімдердің ЭББР әзірлеуге дайындығын қалыптастыру әдістемесінің орындылығы мен тиімділігін көрсетті.

Әдебиет

Балганова М.С., Адылбекова Е.Т., Бұлбұл Х.И. Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым Академиясының Хабаршысы. Көлемі 3. 409 нөмірі (2024), 22-37. <https://doi.org/10.32014/2024.2518-1467.749> б.

Ившина Г.В. (2008). Электрондық білім беру ресурстарын дамыту: сапа мониторингі және енгізу. — 2 Бөлім [Мәтін] // - Қазан. — Б.53.

Филатова З.М. (2011). Прометейдің қашықтықтан оқыту жүйесінде электронды оқу кешенін құру технологиясы [Мәтін] // ТГМПУ Хабаршысы. - Қазан. — №1(23). — 34-39 беттер.

Қаныбекова О.Л., Нуралиева К. А., Валеревич Г. В., Бидайбеков Ю., Ю., Нуралиева К. Г., Биссенбаева З. (2020). Оқушылардың Жеке Қасиеттерін Қалыптастыру бойынша Электрондық Ресурстарды дамыту [Мәтін] // - Ақыл-Ой Кемістігі Журналы. Диагностика және Емдеушілер. — 8(4.). — 777-783 беттер.

Қадырбаева Р., Пардала А., Алимкулова Б., Адылбекова Е., Жетпісбаева Г., Жаманқараева М. (2022). Математикалық білім беруде аралас оқыту технологиясын қолдану әдістемесі [Мәтін] // Кипрдің Білім Туралы Ғылымдар Журналы. — 17(4). — 1117-1129 беттер.

Карбозова Ж.А.Ж. (2017). Болашақ мұғалімдерді электронды білім беру ресурстарын жобалауға дайындау [Мәтін] // Дис Педагогика Ғылымдарының Кандидаты: 13.00.08, Душанбе. — Б.175.

Краснова, Г.А., (2001). Электрондық оқыту құралдарын құру технологиялары [Мәтін] // Мәскеу: МГИУ. — Б.224.

Осин А. В., Зайнутдинова L.Kh., Краснова Г.А. (2007). Жаңа буынның электронды білім беру ресурстары: ашық білім беру модульдік мультимедиялық жүйелері [Мәтін] // Интернет-порталдар: мазмұны мен технологиялары. Ғылыми мақалалар жинағы. - 4 шығарылым. - М.: Ағарту.

Сәрсенбиева, Н. Ф., Мырзахметова, В.Ш., Әділбекова, Е.Т. (2021). Қазақстан республикасындағы білім беруді цифрландыру [Мәтін] // «Педагогика Және Психология Әлемі» журналы. №01 (54). 53-69 беттер.

Шыныбеков Д.А., Өскенбаева Р. К., Сербин В. В., Дузбаев Н. Т., Молдағұлова А. Н., Дүйсебекова К. С., Сатыбалдиева Р. Ж., Хасенова Г.И., Урмашев Б. (2017). Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар [Мәтін] // 1-ші басылым. Оқулық. - Алматы. —12-16 беттер.

Шыныбеков Д.А., Өскенбаева Р. К., Сербин В. В., Дузбаев Н. Т., Молдағұлова А. Н., Дүйсебекова К. С., Сатыбалдиева Р. Ж., Хасенова Г.И., Урмашев Б. (2017). Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар [Мәтін] // 1-ші басылым. Оқулық. - Алматы. —14-16 беттер.

So L. & Lee C.H. (2013). A case study on the effects of an L2 writing instructional model for blended learning in higher education. Turkish Online Journal of Educational Technology. —12(4). — Pp. 1–10. [http:// www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0-84884970506&partnerID=tZOtx3y1](http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0-84884970506&partnerID=tZOtx3y1)

Төлеужан А., Саржанова Г., Романенко С., Утеубаева Е., Карбозова Г. (2023). Ағылшын Тілінде Еркін Сөйлеуді Дамытуда YouTube Бейнелерін Тәрбиелік Қолдану: Орта Білім берудегі Цифрлық Оқыту және Ауызша Сөйлеу Дағдылары [Мәтін] // Математика, Жаратылыстану және Технологиялар Саласындағы Халықаралық Білім Беру Журналы. — 11(1). — 198-221 беттер.

Матухин Д. Және Евсеева А. (2014). Гуманитарлық Ғылымдар, Әлеуметтік Ғылымдар және

Жаһандық Бизнесті Басқару бойынша 2-Ші Халықаралық Конференция (ISSGBM 2014). — 31. —104-109 беттер. Моттерам Дж. Және Шарма П. (2009). Web 2.0 әлеміндегі оқытуды араластыру. Австралиялық Дамушы Технологиялар Және Қоғам Журналы. —7(2). — 83-96 беттер. <http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0.077955034079&partnerID=tZOtx3y1>.

Жолаушиева Н.Г., Абдрахманов Р., Адылбекова Е., Данебекқызы К. Г. (2022). Толықтырылған және виртуалды шындықты онлайн және офлайн білім беруде қолдану [Мәтін] // - Теориялық және Қолданбалы Ақпараттық Технологиялар Журналы. — 100(8). —2528-2541 беттер.

References

Balganova M.S., Adylbekova E.T., Bulbul H.I. Bulletin Of National Academy Of Sciences Of The Republic Of Kazakhstan. Volume 3. Number 409 (2024), 22–37. <https://doi.org/10.32014/2024.2518-1467.749>.

Ivshina G.V. (2008). Development of electronic educational resources: quality monitoring and implementation. — Part 2 [Text] // — Kazan. — P. 53.

Filatova Z.M. (2011). Technology of creating an electronic educational complex in the Prometheus distance learning system [Text] // Bulletin of TGGPU. — Kazan. — №1(23). — Pp. 34–39.

Kanybekova O.L., Nuralieva K.A., Valerevich G.V., Bidaiybekov Y.Y., Nuralieva K.G., Bissenbayeva Z. (2020). Development of Electronic Resources on the Formation of Personal Qualities of Schoolchildren [Text] // — Journal of Intellectual Disability. Diagnosis and Treatment. — 8(4). — Pp. 777–783.

Kadirbayeva R., Pardala A., Alimkulova B., Adylbekova E., Zhetpisbayeva G., Jamankarayeva M. (2022). Methodology of application of blended learning technology in mathematics education [Text] // Cypriot Journal of Educational Sciences. — 17(4). —Pp. 1117–1129.

Karbozova Zh.Zh. (2017). Preparation of future teachers for the design of electronic educational resources [Text] // Dis Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.08, Dushanbe. — P. 175.

Krasnova, G.A., (2001). Technologies for creating electronic learning tools [Text] // Moscow: MGIU. — P. 224.

Osin A.V., Zainutdinova L.Kh., Krasnova G.A. (2007). Electronic educational resources of a new generation: open educational modular multimedia systems [Text] // Internet portals: content and technologies. Collection of scientific articles. — Issue 4. — M.: Enlightenment.

Sarsenbiyeva, N.F., Myrzakmetova, B.SH., Adylbekova, E.T. (2021). Digitalization of education of the Republic of Kazakhstan [Text] // The journal «The World of Pedagogy and Psychology». №01 (54). Pp. 53-69.

Shynybekov D.A., Uskenbayeva R.K., Serbin V.V., Duzbaev N.T., Moldagulova A.N., Duisebekova K.S., Satybaldieva R.Zh., Khasenova G.I., Urmashiev B. (2017). Information and communication technologies [Text] // 1st ed. Textbook. — Almaty. —Pp. 12–16.

Shynybekov D.A., Uskenbayeva R.K., Serbin V.V., Duzbaev N.T., Moldagulova A.N., Duisebekova K.S., Satybaldieva R.Zh., Khasenova G.I., Urmashiev B. (2017). Information and communication technologies [Text] // 1st ed. Textbook. — Almaty. —Pp. 14–16.

So L. & Lee C.H. (2013). A case study on the effects of an L2 writing instructional model for blended learning in higher education. Turkish Online Journal of Educational Technology. —12(4). — Pp. 1–10. <http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0-84884970506&partnerID=tZOtx3y1>

Toleuzhan A., Sarzhanova G., Romanenko S., Uteubayeva E., Karbozova G. (2023). The Educational Use of YouTube Videos in Communication Fluency Development in English: Digital Learning and Oral Skills in Secondary Education [Text] // International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology. — 11(1). — Pp. 198–221.

Matukhin D. & Evseeva A. (2014). 2nd International Conference in Humanities, Social Sciences and Global Business Management (ISSGBM 2014). — 31. —Pp. 104–109. Motteram G. & Sharma P. (2009). Blending learning in a web 2.0 world. Australian Journal of Emerging Technologies and Society. —7(2). — Pp. 83–96. <http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0.077955034079&partnerID=tZOtx3y1>.

Zholashieva N.G., Abdrakhmanov R., Adylbekova E., Danebekkyzy K.G. (2022). Applying augmented and virtual reality in online and offline education [Text] // — Journal of Theoretical and Applied Information Technology. — 100(8). —Pp. 2528–2541.

CONTENTS**PEDAGOGY**

E.T. Adylbekova, N.F. Sarsenbieva, K.M. Kulzhataeva WAYS OF EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF ELECTRONIC RESOURCES IN THE EDUCATIONAL PROCESS.....	5
A.A. Azatbakyt, A.M. Kartayeva, A.T. Tamayev ANALYZING AND TEACHING THE PSYCHOLOGY OF CHARACTERS IN THE STORIES OF M. AUEZOV.....	20
L.S. Dzhumanova, A.S. Sagindykova, G.M. Kadyrova FORMATION OF STUDENTS' TEXT READING COMPETENCE IN GERMAN LANGUAGE LESSONS.....	32
D.M. Zharylgapova, A.A. Almagambetova, U.A. Abitayeva DEVELOPMENT OF COMPETENCES OF STUDENTS IN TEACHING PHYSICS BY USING COMPUTER MODELS.....	45
G.G. Ibragimov, A.P. Mynbaeva, K.Zh. Saparbayeva DEVELOPMENT OF ESSAY WRITING SKILLS OF PUPILS BASED ON THE ART OF RHETORIC.....	62
R.Zh. Ismanova, G.K. Akhmetova SPEECH THERAPY AND THE BASICS OF NEUROPSYCHOLOGY.....	79
L. Kazykhankyzy, D. Babakhanova FUTURE ENGLISH TEACHERS' USE OF SELF-REGULATED LEARNING STRATEGIES IN DEVELOPING LANGUAGE PROFICIENCY.....	96
B.D. Karbozova, M. Imankulova, A. B. Shormakova FORMATION OF CREATIVE THINKING SKILLS IN THE STUDY OF THE KAZAKH LANGUAGE.....	109
G.T. Kurbankulova, A.S. Stambekova WAYS TO PREPARE FUTURE PRIMARY EDUCATION TEACHERS FOR INSTILLING NATIONAL VALUES IN THE STUDENTS.....	120
G. Kozhasheva, A.A. Bazhi, M.I. Yesenova, L. Nassir METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENTS IN MATHEMATICS IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION OF EDUCATION.....	134

U.S. Marchibayeva

DEVELOPMENT OF ADAPTIVE PHYSICAL CULTURE AND SPORTS IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: PEDAGOGICAL CHALLENGES AND RESEARCH PROSPECTS.....148

R.Zh. Mrzabayeva, N.M. Abdulkadyrov, G.U. Akhmetshina

INCREASING SUBJECT COMPETENCE AT THE BERLIN CONGRESS ON OTTO VON BISMARCK'S POLITICAL POSITIONS IN RELATION TO THE OTTOMAN EMPIRE.....165

A.N. Omarov, O. Kozhabergen, G.R. Kurmasheva

PRACTICE-ORIENTED TEACHING OF STUDENTS AT THE UNIVERSITY.....185

A.A. Seitaliyeva, N.T. Shyndaliyev, A.Sh. Barakova

TRAINING OF FUTURE TEACHING STAFF IN THE CONTEXT OF DUAL EDUCATION.....197

G. Tanabayeva, A. Boranbayeva

WAYS TO DEVELOP THE VOCABULARY OF CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES OF PRESCHOOL AGE THROUGH FAIRY TALES.....210

A.K. Urazova, G. A. Tuyakbaev, K.T. Kudaibergenova

EFFECTIVE METHODS OF TEACHING THE EPISTOLOGICAL HERITAGE OF ABDILDA TAZHIBAEV.....227

G. Utemissova, A. Alimbekova, A. Bulshekbayeva

THE RELATIONSHIP BETWEEN CYBERBULLYING AND AGGRESSIVE VICTIMIZATION.....241

Sh.Sh. Khamzina, A.M. Utilova, T.Zh. Shakenova

EFFECTIVENESS OF THE MENTORING SYSTEM IN SCHOOLS.....257

ECONOMICS

G.Y. Amalbekova, A.N. Narenova, S.B. Nauryzkulova

GLOBAL POULTRY MARKET: CURRENT DEVELOPMENT TRENDS AND EXPORT POTENTIAL OF KAZAKHSTAN.....276

K.T. Auyezova, Zh.M. Bulakbay, A.A. Zhakupov

PROJECT MANAGEMENT IN THE STRATEGIC PLANNING OF ENERGY INDUSTRY ENTERPRISES.....295

A.Yelubayeva, Ceslovas Christauskas INCREASING THE HUMAN RESOURCES POTENTIAL OF STATE AUDIT BODIES AS A BASIS FOR IMPROVING THE EFFICIENCY AUDIT MECHANISM.....	307
A.M. Yessirkepova, R.K. Niyazbekova, D.M. Makhmud RESEARCH OF THE ACTIVITIES OF PEASANT FARMS IN KAZAKHSTAN IN THE CONTEXT OF EFFECTIVE ENERGY CONSUMPTION.....	318
Sh.A. Zhumadilla, M.R. Sikhimbayev, D.R. Sikhimbayeva STATE REGULATION OF SUBSOIL USE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: ECOLOGY AND INNOVATIONS.....	330
A.S. Karbozova, A.Z. Bukharbayeva, G.B. Duzelbaeva THEORETICAL ASPECTS OF THE ECONOMIC MECHANISM OF AGRICULTURAL PRODUCTION MANAGEMENT.....	345
T. Kuangaliyeva, Zh. Yerzhanova, G. Mukasheva SHEEP BREEDING IN KAZAKHSTAN: CHALLENGES OF MODERN DEVELOPMENT.....	359
A. Makenova, A. Oralbayeva, A.Kizimbayeva SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS OF KAZAKHSTAN: CURRENT STATE.....	374
J.K. Romazanov, T.J. Niyazov, T.A. Karipov PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE CREDIT MARKET N KAZAKHSTAN.....	389
L.M. Shayakhmetova, A.M.Kurmanov, S.T. Aitimova IMPROVEMENT OF OCCUPATIONAL SAFETY IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: ASSESSMENT OF PROFESSIONAL RISKS AND STRATEGIES FOR ACCIDENT INSURANCE IN THE WORKPLACE.....	401

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

Э.Т. Адылбекова, Н.Ф. Сарсенбиева, К.М. Құлжатаева ЭЛЕКТРОНДЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ОҚУ ҮДЕРІСІНЕ ТИІМДІ ЕНГІЗУ ЖОЛДАРЫ.....	5
А.А. Азатбақыт, А.М. Картаева, А.Т. Тамаев М. ӘУЕЗОВ ӘНГІМЕЛЕРІНДЕГІ КЕЙІПКЕР ПСИХОЛОГИЯСЫН ТАЛДАП ОҚЫТУ.....	20
Л.С. Жұманова, А.С. Сағындықова, Г.М. Қадырова НЕМІС ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА СТУДЕНТТЕРДІҢ МӘТІНДІ ОҚУ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	32
Д.М. Жарылғапова, А.А. Алмагамбетова, У.А. Абитаева КОМПЬЮТЕРЛІК МОДЕЛДЕРДІ ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	45
Г.Г. Ибрагимов, А.П. Мыңбаева, Қ.Ж. Сапарбаева ШЕШЕНДІК ӨНЕР НЕГІЗІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЭССЕ ЖАЗУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ.....	62
Р.Ж. Исманова, Г.К. Ахметова ЛОГОПЕДИЯ ЖӘНЕ НЕЙРОПСИХОЛОГИЯ НЕГІЗДЕРІ.....	79
Л. Қазыханқызы, Д. Бабаханова БОЛАШАҚ АҒЫЛШЫН ТІЛІ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ БІЛІМ АЛУДА ӨЗІН-ӨЗІ РЕТТЕУ СТРАТЕГИЯЛАРЫН ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ ТІЛДІК ҚАБІЛЕТІН ДАМУ.....	96
Б.Д. Карбозова, М. Иманқұлова, А.Б. Шормақова ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУ БАРЫСЫНДА ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ОЙЛАУ ДАҒДЫСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	109
Г.Т. Курбанқұлова, Ә.С. Стамбекова БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ БІЛІМ ПЕДАГОГТЕРІН ОҚУШЫЛАРДЫ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚҚА БАУЛУҒА ДАЯРЛАУ ЖОЛДАРЫ.....	120

Г.О. Кожашева, А.А. Бажи, М.И.Есенова, Л. Нәсір
 БІЛІМ БЕРУДІ ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ
 МАТЕМАТИКА ПӘНІНЕН ОҚУ ЖЕТІСТІГІН БАҒАЛАУДЫҢ
 ӘДІСТЕМЕЛІК ТӘСІЛДЕРІ.....134

Ұ.С. Марчибаева
 ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ
 БЕЙІМДІК ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ МЕН СПОРТТЫ ДАМУЫ:
 ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МІНДЕТТЕР МЕН ЗЕРТТЕУ БОЛАШАҒЫ.....148

Р.Ж. Мрзабаева, Н.М. Абдукадыров, Г.У. Ахметшина
 БЕРЛИН КОНГРЕСІНДЕ ОТТО ФОН БИСМАРКТИҢ ОСМАН
 ИМПЕРИЯСЫНА ҚАТЫСТЫ САЯСИ ҰСТАНЫМДАРЫ ТУРАЛЫ ПӘНДІК
 ҚҰЗІРЕТТІЛІКТІ АРТТЫРУ.....165

А.Н. Омаров, О. Қожаберген, Г.Р. Құрмашева
 УНИВЕРСИТЕТТЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫ ТӘЖІРИБЕГЕ БАҒЫТТАП
 ОҚЫТУ.....185

А.А. Сейталиева, Н.Т. Шындалиев, А.Ш. Баракова
 ДУАЛДЫ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДА БОЛАШАҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
 КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ.....197

Г.Т. Танабаева, А.Р. Боранбаева
 МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ ЗЕРДЕ БҰЗЫЛЫСТАРЫ БАР БАЛАЛАРДЫҢ
 СӨЗДІК ҚОРЫН ЕРТЕГІЛЕР АРҚЫЛЫ ДАМУЫ ЖОЛДАРЫ.....210

А.К. Уразова, Ғ.Ә. Тұяқбаев, К.Т. Құдайбергенова, А. Жолмаханова
 ӘБДІЛДА ТӘЖІБАЕВТЫҢ ЭПИСТОЛЯРЛЫҚ МҰРАСЫН ОҚЫТУДЫҢ
 ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ.....227

Г.У. Утемисова, А.А. Алимбекова, А.И. Булшекбаева
 КИБЕРБУЛЛИНГ ПЕН АГРЕССИВТІ ЖӘБІРЛЕНУШІНІҢ МІНЕЗ-
 ҚҰЛҚЫНЫҢ ӨЗАРА БАЙЛАНЫСЫ.....241

Ш.Ш. Хамзина, А.М. Утилова, Т.Ж. Шакенова
 МЕКТЕПТЕРДЕГІ ТӘЛІМГЕРЛІК ЖҮЙЕНІҢ ТИІМДІЛІГІ.....257

ЭКОНОМИКА

Г.Е. Амалбекова, А.Н. Наренова, С.Б. Наурызқұлова
 ӘЛЕМДІК ҚҰС ЕТІ НАРЫҒЫ: ҚАЗІРГІ ДАМУ ТЕНДЕНЦИЯСЫ ЖӘНЕ
 ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКСПОРТТЫҚ ӘЛЕУЕТІ.....276

К.Т. Ауезова, Ж.М. Бұлақбай, А.А. Жакупов ЭНЕРГЕТИКА САЛАСЫНДАҒЫ КӘСПОРЫНДАРДЫ СТРАТЕГИЯЛЫҚ ЖОСПАРЛАУДАҒЫ ЖОБАЛАРДЫ БАСҚАРУ.....	295
А. Елубаева, Чесловас Кристаускас МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ ОРГАНДАРЫНЫҢ КАДРЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН АРТТЫРУ ТИІМДІЛІК АУДИТІНІҢ ТЕТІГІН ЖЕТІЛДІРУ НЕГІЗІ РЕТІНДЕ.....	307
А.М. Есиркепова, Р.К. Ниязбекова, Д.М. Махмуд ТИІМДІ ЭНЕРГИЯ ТҰТЫНУ КОНТЕКСІНДЕ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ШАРУА ҚОЖАЛЫҚТАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІН ЗЕРТТЕУ.....	318
Ш.А. Жұмадилла, М.Р. Сихимбаев, Д.Р. Сихимбаева ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЖЕР ҚОЙНАУЫН ПАЙДАЛАНУДЫ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ: ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛАР.....	330
А.С. Карбозова, А.Ж. Бұхарбаева, Г.Б. Дузельбаева АУЫЛШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНДІРІСІН БАСҚАРУДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ МЕХАНИЗМІНІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....	345
Т. Куанғалиева, Ж.Ержанова, Г. Мукашева ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚОЙ ШАРУАШЫЛЫҒЫ: ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	359
А.А. Макенова, А.К. Оралбаева, А. Кизимбаева ҚАЗАҚСТАННЫҢ АУЫЛДЫҚ АУМАҚТАРЫНЫҢ ТҰРАҚТЫ ДАМУЫ: ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ.....	374
Ж.К. Ромазанов, Т.Ж. Ниязов, Т.А. Карипов ҚАЗАҚСТАННЫҢ КРЕДИТТІК НАРЫҒЫН ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....	389
Л.М. Шаяхметова, А.М. Курманов, Ш.Т. Айтимова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУДЫ ЖЕТІЛДІРУ: КӘСПТІК ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ӨНДІРІСТЕГІ ЖАЗАТАЙЫМ ОҚИҒАЛАРДАН САҚТАНДЫРУ СТРАТЕГИЯСЫ.....	401

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Э.Т. Адылбекова, Н.Ф. Сарсенбиева, К.М. Кулжатаева СПОСОБЫ ЭФФЕКТИВНОГО ВНЕДРЕНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ РЕСУРСОВ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС.....	5
А.А. Азатбакыт, А.М. Картаева, А.Т. Тамаев АНАЛИЗ И ОБУЧЕНИЕ ПСИХОЛОГИИ ПЕРСОНАЖЕЙ РАССКАЗОВ М. АУЭЗОВА.....	20
Л.С. Джуманова, А.С. Сагиндыкова, Г.М. Кадырова ФОРМИРОВАНИЕ КОМПЕТЕНЦИИ ЧТЕНИЯ ТЕКСТОВ СТУДЕНТАМИ НА ЗАНЯТИЯХ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА.....	32
Д.М. Жарылгапова, А.А. Алмагамбетова, У.А. Абитаева РАЗВИТИЕ КОМПЕТЕНЦИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ В ПРЕПОДАВАНИИ ФИЗИКИ ПУТЕМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРНЫХ МОДЕЛЕЙ.....	45
Г.Г. Ибрагимов, А.П. Мынбаева, К.Ж. Сапарбаева РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ НАПИСАНИЯ ЭССЕ У УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ ИСКУССТВА РИТОРИКИ.....	62
Р.Ж. Исманова, Г.К. Ахметова ЛОГОПЕДИЯ И ОСНОВЫ НЕЙРОПСИХОЛОГИИ.....	79
Л. Казыханкызы, Д. Бабаханова ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СТРАТЕГИЙ САМОРЕГУЛИРОВАНИЯ В РАЗВИТИИ ЯЗЫКОВОГО МАСТЕРСТВА БУДУЩИМИ УЧИТЕЛЯМИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....	96
Б.Д. Карбозова, М. Иманкулова, А.Б. Шормакова ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА.....	109
Г.Т. Курбанкулова, А.С. Стамбекова СПОСОБЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ К ФОРМИРОВАНИЮ У УЧАЩИХСЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ.....	120

Г.О. Кожашева, А.А. Бажи, М.И. Есенова, Л. Насир МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ УЧАЩИХСЯ ПО МАТЕМАТИКЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ.....	134
У.С. Марчибаева РАЗВИТИЕ АДАПТИВНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИССЛЕДОВАНИЙ....	148
Р.Ж. Мрзабаева, Н.М. Абдукадыров, Г.У. Ахметшина ПОВЫШЕНИЕ ПРЕДМЕТНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ О ПОЛИТИЧЕСКИХ ПОЗИЦИЯХ ОТТО ФОН БИСМАРКА В ОТНОШЕНИИ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ НА БЕРЛИНСКОМ КОНГРЕССЕ.....	165
А.Н. Омаров, О. Кожаберген, Г.Р. Курмашева ПРАКТИКО-ОРИЕНТИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ В УНИВЕРСИТЕТЕ.....	185
А.А. Сейталиева, Н.Т. Шындалиев, А.Ш. Баракова ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ ДУАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	197
Г.Т. Танабаева, А.Р. Боранбаева СПОСОБЫ РАЗВИТИЯ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЯМИ ИНТЕЛЛЕКТА ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА ЧЕРЕЗ СКАЗКИ.....	210
А.К. Уразова, Г.А. Туякбаев, К.Т. Кудайбергенова ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ЭПИСТОЛОГИЧЕСКОГО НАСЛЕДИЯ АБДИЛЬДЫ ТАЖИБАЕВА.....	227
Г.У. Утемисова, А.А. Алимбекова, А.И. Булшекбаева ВЗАИМОСВЯЗЬ КИБЕРБУЛЛИНГА И АГРЕССИВНОГО ВИКТИМНОГО ПОВЕДЕНИЯ.....	241
Ш.Ш. Хамзина, А.М. Утилова, Т.Ж.Шакенова ЭФФЕКТИВНОСТЬ СИСТЕМЫ НАСТАВНИЧЕСТВА В ШКОЛАХ.....	257
ЭКОНОМИКА	
Г.Е. Амалбекова, А.Н. Наренова, С.Б. Наурызкулова МИРОВОЙ РЫНОК МЯСА ПТИЦЫ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ И ЭКСПОРТНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ КАЗАХСТАНА.....	276

К.Т. Ауезова, Ж.М. Булакбай, А.А. Жакупов ПРОЕКТНОЕ УПРАВЛЕНИЕ В СТРАТЕГИЧЕСКОМ ПЛАНИРОВАНИИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ.....	295
А. Елубаева, Чесловас Кристаускас ПОВЫШЕНИЕ КАДРОВОГО ПОТЕНЦИАЛА ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА КАК ОСНОВА СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМА АУДИТА ЭФФЕКТИВНОСТИ.....	307
А.М. Есиркепова, Р.К. Ниязбекова, Д.М. Махмуд ИССЛЕДОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КРЕСТЬЯНСКИХ ХОЗЯЙСТВ В КАЗАХСТАНЕ В КОНТЕКСТЕ ЭФФЕКТИВНОГО ЭНЕРГОПОТРЕБЛЕНИЯ.....	318
Ш.А. Жумадилла, М.Р. Сихимбаев, Д.Р. Сихимбаева ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ НЕДРОПОЛЬЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ЭКОЛОГИЯ И ИННОВАЦИИ.....	330
А.С. Карбозова, А.Ж. Бухарбаева, Г.Б. Дузельбаева ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫМ ПРОИЗВОДСТВОМ.....	345
Т. Куангалиева, Ж. Ержанова, Г. Мукашева ОВЦЕВОДСТВО КАЗАХСТАНА: ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ.....	359
А.А. Макенова, А.К. Оралбаева, А. Кизимбаева УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ КАЗАХСТАНА: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ.....	374
Ж.К. Ромазанов, Т.Ж. Ниязов, Т.А. Карипов ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ КРЕДИТНОГО РЫНКА КАЗАХСТАНА.....	389
Л.М. Шаяхметова, А. М. Курманов, Ш.Т. Айтимова СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОХРАНЫ ТРУДА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН: ОЦЕНКА ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ РИСКОВ И СТРАТЕГИИ СТРАХОВАНИЯ ОТ НЕСЧАСТНЫХ СЛУЧАЕВ НА ПРОИЗВОДСТВЕ....	401

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Директор отдела издания научных журналов НАН РК *А. Ботанқызы*

Редакторы: *Д.С. Аленов, Ж.Ш. Әден*

Верстка на компьютере *Г.Д. Жадыранова*

Подписано в печать 29.05.2024.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

46,0 п.л. Тираж 300. Заказ 5.